

ALI JE V ŠOLI PROSTOR TUDI ZA SOLIDARNOST? / Karmen Bizjak Merzel, profesorica slovenščine in italijanščine
/ OŠ Danile Kumar, Ljubljana

Tisti, ki stori kaj dobrega, naj molči; tisti, ki mu je bilo dobro delo storjeno, naj pripoveduje.
Seneka

ČUSTVENA (NE)PISMENOST NAŠIH OTROK

Mladi so bili in so še vedno velikanski potencial naše skupne prihodnosti. Živijo v času in prostoru, v katerem preizkušajo, preverjajo zunanje in notranje stvarnosti ter se učijo z njimi živeti in jih tudi obvladovati. Odrasli od njih pričakujemo, da bodo zreli in dozoreli v odgovorne osebe z izoblikovanim pogledom na svet.

Pa vendar menim, da šola kot vzgojno-izobraževalna ustanova ponuja premalo čustvenega zorenja, kjer bi slovenski šolarji ozavestili, da zgolj poslovanje, dobiček, uspeh, zunanja podoba ne osmišljujejo našega/njihovega bivanja. Učitelji še prevečkrat ugotavljamo, da so naši učenci čustveno otopeli/nepismeni, saj velikokrat tako težko steče med njimi povezava komunikacije, prijateljstva, strpnega dialoga, medsebojne pomoči in solidarnosti. Zato se šolski prostor izpraznjuje, namesto da bi se polnil z energijo dobrote, pozitivne energije, razumevanja, človeškega povezovanja, prostovoljstva, solidarnosti...

KAJ JE SOLIDARNOST?

Solidarnost imenujemo zavest pripadnosti kakšni skupini in občutje medsebojne povezanosti med njenimi člani, ki se še posebej izkaže in preveri v dejavnem zavzemanju za skupne cilje. Če želimo spodbujati solidarnost, moramo spodbujati kvalitetne odnose med posamezniki, ki so iskreni v svojem delovanju, ki občutijo drugega, ki vedo, da nas druga oseba ne le bogati, temveč tudi uči bivanja v skupnosti.

SOLIDARNOST V GLAVI IN V SRCU

Razmišljanje o solidarnosti v šoli sem v glavi in srcu nosila že nekaj časa. Čeprav se morda kar bojim zapisati,

pa vendar želim ostajati iskrena v svojem razmišljanju, je solidarnosti v šoli odločno premalo. Svoje razmišljanje in prepričanje o solidarnosti bom poskušala osvetliti najprej kot oseba, nato kot profesorica, kot vzgojiteljica in nazadnje kot mama štirih otrok.

Kaj zame pomeni pojem solidarnosti in kako sem jo sama doživljala ter kako jo doživljam danes?

Že kot maturantka sem se vključila kot prostovoljka v *Servis dobrote mladih* (SDM). Čutila sem, da moram svoje življenje osmišljati tudi s prostovoljnimi delom, ker edino tako lahko globlje doživljam svoje življenje.

SDM je sprva vključeval le približno 20 posameznikov in voditelja p. Pavleta Jakopa, nato pa se je število iz meseca v mesec dvigovalo do številke 80 študentov in drugih, ki so bili pripravljeni vstopiti v prostovoljno delo. To je vključevalo najrazličnejše dejavnosti: pomoč ostarelim pri domačih opravilih, nakupovanje, pomoč mladim invalidom, pomoč učno slabšim

otrokom, različna spremljanja, druženje z ostarelimi...

V SDM-u sem se naučila ogromno, predvsem pa se dotaknila ter razumela starejše ljudi, obrobne, odrinjene ter posledično tudi osamljene osebe zaradi najrazličnejše zaznamovanosti.

S ponosom lahko zapišem, da me je ta izkušnja življenjsko zaznamovala in tudi gradila naprej v osebnem in tudi poklicnem življenju. Zato sem prepričana, da ne prostovoljstva ne solidarnosti preprosto ne moreš razumeti in ne moreš pisati o njiju, če ju ne udejanjaš, če ju ne živiš.

Kako danes doživljam solidarnost v osebni in tudi poklicni življenju?

Solidarnost skozi prizmo mame se začne najprej v družini. Ko nekdo zbolí, upoštevamo, da je njegova zmožnost delovanja drugačna in tudi zmanjšana. Pozornost, pomoč, sočutje, razumevanje situacije stopijo v krog solidarnosti. Družina mora biti prvi stik in praktična razlaga solidarnosti.





Če je v družini kdo, ki ima morda določene hude težave (osebne, zdravstvene, finančne, učne...), mora biti družina zagotovo prvo prizorišče, kjer se bo odvijala solidarnost. Nujna naloga staršev je, da znajo z delovanjem in lastnim vzorom otrokom vzgojiti čut za solidarnost.

Tako moramo starši iz tesnega stika z otrokom zaznavati, komu lahko naš otrok v družinskem ali šolskem/zunajšolskem okolju pomaga s svojimi talenti, ga k temu spodbujati, usmerjati, da bo nekoč živel tudi kot

bitje solidarnosti in zagotovo bitje, ki si bo znalo osmišljati svoje življenje. Pomembno geslo v družini in tudi skupnosti je, da karkoli se zgodi kaj dobrega enemu izmed nas, se zgodi tudi drugim. In obratno, če se komu zgodi nekaj hudega, okolica ne sme ostati hladna in brezbrizna. Z možem sva otroke vedno spodbujala k temu, da pomagajo sošolcem, da naredijo včasih več, kot se od njih pričakuje, da poskušajo razumeti starejše osebe in se do njih spoštljivo obnašajo.

V poklicnem življenju kot profesorica lahko učence spodbujam na mnogo načinov, to so:

- učna pomoč slabšim učencem;
- učno delo v dvojicah, skupini;
- izbira umetnostnih besedil/knjig, ki pripovedujejo ali govorijo o nujnosti solidarnosti;
- vodeni pogovor ob branju besedil, ki se dotikajo teme solidarnosti;
- organizacija razrednih ali šolskih akcij, ki kažejo solidarnost med nami;
- učenje za življenje (osmišljanje življenja, opredeljevanje do vrednot – vzgojna komponenta, individualni pogovori!).

Kot profesorica se vsak dan srečujem z učenci, ki se največ naučijo skozi moje delovanje, skozi prisotnost, reagiranje, podajanje učne snovi... Naloga, ki jo zadnja leta močno doživljam kot zelo odgovorno, je, da učence vzgajam kot bitja sočutja – učencem mora učitelj sporočiti, da če je nekomu hudo, se ob njem ne morem mirno zabavati in ga niti ne pogledati; če nekdo dobi slabo oceno, mu lahko boljši učenec po končanem pouku ponudi pomoč; če nekdo ne malica, ker mu ne ustreza, jo lahko ponudi sošolcu; če nekdo pri kosilu ne želi vzeti solate, jo lahko ponudi sošolcu, ki solato obožuje... Še in še bi lahko naštevala, saj je vsakodnevni priložnosti veliko. Šola je tako kot družina, prostor, kjer otroci preživijo veliko časa, za večino otrok je to prostor, kjer ga preživi več kot doma. Zato bi bilo veliko bolje in učinkovito, če bi rajši izpustili kakšen šolski projekt ter se posvetili bolj šoli za življenje, v kateri ni nezdrave tekmovalnosti, kjer ni egoizma, kjer cenimo prostovoljstvo in opazimo ljudi okrog sebe.

KRHKOST ŠOLE PRI PSIHOLOŠKI VZGOJI

Šola bi morala poleg intelektualnega zorenja nujno vključevati tudi učenje čustvene zrelosti: samozavestna drža posameznika, zdrava samopodoba mlade osebe, zrelo reševanje življenjskih problemov, učenje za solidarnost in prostovoljstvo, povezanost...



Solidarnost se zagotovo najprej ustavi ob ubogih, odrinjenih, izločenih..., ki pa obstajajo seveda tudi že v šoli. Njihova krhkost se sicer na začetku lahko skriva, vendar pa se razkriva v najrazličnejših situacijah:

- neznanju in šibki učni situaciji velikokrat botruje nepodporna družina (velikokrat tudi razbita družina);
- nezmožnosti stabilne finančne situacije staršev učencev (neplačevanje položnic za šolsko prehrano, organizacije dnevov dejavnosti, šole v naravi, skromna oblačila ter šolske potrebščine...);
- nekvalitetnem preživljanju prostega časa ter počitnic (učenci zaradi slabe finančne situacije staršev ne morejo oditi v počitniškem času na morje, večino prostega časa preživijo doma pred računalnikom ali televizijo, namesto da bi se vključili v kvalitetne prostočasne programe, ki pa tudi včasih niso tako visoko plačljivi – vendar pa je potrebna spodbuda, namig, da se enakovredno vključijo v preživljanje kvalitetnega časa (kvalitetna svetovalna služba!));
- nestabilnem in osebno nezrelem razredniku. Pri delu razrednika se pričakuje, da ne le spozna

učence, temveč jih tudi začuti z njihovimi močnimi in šibkimi točkami. Razrednik se mora poglobiti v učence, ki so mu bili zaupani, ne glede kako nizko in ponižujoče je ovrednoteno njegovo delo (lahko celo zapišem, da je razrednik tudi vrhunski primer prostovoljstva!). Toda to je druga zgodba. Razrednik je tista oseba, ki drugim učiteljem – kolegom zaupa ter daje informacije, nasvete, kako s katerim otrokom ravnati, kje ga spodbujati, kje ga še posebej razumeti... Razrednik mora najgloblje poznati svoje učence;

- nerazumevanju vodstva za podporo dobredelnih akcij, s katerimi pomagamo obrobim in izločenim ... Hvalabogu živim in delam v okolju, ki je tem dobredelnim akcijam zelo naklonjeno ter jih tudi zelo spodbuja. Tako imamo vsako leto zelo odmevno akcijo Pomoč sošolcu, v katero se aktivno vključijo ne le učenci, učitelji, temveč tudi starši. Tej akciji sledijo tudi razredne akcije, ki pa jih razredniki izpeljejo na svoj način, bazarji..., kjer dajemo našim mladim impulz, da poskušamo omejevatiegoizem, samovšečnost in sebičnost, ki zorijo v naši slovenski kulturi.

SI SPLOH ŽELIMO SOLIDARNOSTI V ŠOLI?

Vsem nam so znane pobude civilne iniciative, ki si je želela šola za življenje, v kateri bi se učili sočutja in solidarnosti, v kateri bi si vsak učenec postavljaj zase osmišljajoče cilje, v kateri bi te cilje osmišljajal ne le zase, temveč tudi v skupnosti. Učitelji žal vse prepogosto opažamo pri učencih, da so osebno »nalomljene« osebno, da redkokje vidijo smisel, da je njihov smisel v potrošništvu, dokazovanju, tekmovalnosti, egoizmu... Menim, da mora šolski prostor globlje dozoreti za učenje solidarnosti in prostovoljstva, ne le kot projekt, temveč kot obvezne ure v šolskem predmetniku. Dokler se ne bo zgodila ta obveznost, se lahko učitelji le mučimo z dopovedovanjem in koristnostjo solidarnosti in prostovoljstva.

VIZIJA ZA ŠOLO SOLIDARNOSTI

Prepričana sem, da obvezna uvedba prostovoljstva in solidarnosti lahko poudari marsikakšno napako šolskega sistema. Prepričana sem, da bo morala šola v prihodnosti vedno več vlagati v razvijanje čuta za solidarnost ter pokazati precej več zavzetost človeka in sočloveka. Prepričana sem, da bomo učitelji znali z veliko večjo mero zadovoljstva kazati pot našim mladim skozi šolo življenja, saj nam je danes hudo gledati premnoge stiske naših otrok.

Vizija naše prihodnje šole mora postati biti človek s človekom, brez mask, poz, znamk... Postati odgovoren, zaupljiv, delaven, pošten ter srčen človek. Naj to ne bo utopija, temveč naša odgovorna vizija, za katero smo pripravljeni žrtvovati svoj dragoceni čas in ter spreminjati svet!